

גליונות לעיון בפרשת השבוע

שנה רביעית

ערוכים ביד נחמה ליבוביץ

יול ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנער
הסתדרות נשי מורחי באמריקה

במדבר (תשי"ה)

- א. למבנה ספר במדבר.
- ע' הקדמת הרמב"ן לספר במדבר "אחר שביאר חזרת הקרבנות..." עד סוף דבריו.
1. מהו מבנה ספר במדבר, לאלו סני חלקים הוא מתחלק ומה הקשר בין סני החלקים לדעת הרמב"ן?
 2. מה ההבדל העיקרי בין חומש ויקרא לחומש במדבר?
 3. במה מתאימה פרשתנו לעמוד בראש חומש במדבר לדעתו?

- ב. א. וידבר ה' אל משה במדבר סיני...
במדבר רבה א' ז': וידבר ה' אל משה במדבר סיני: כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר, אינו יכול לקנות את החכמה ואת התורה, לכך נאמר "במדבר סיני".
- (השוה לדברי המדרש ערובין נ"ד ע"א: מאי דכתיב (במדבר כ"א). "וממדבר מתנה"? אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו, תלמודו מתקיים בידו ואם לאו - אין תלמודו מתקיים בידו... מאי דכתיב (שיר השירים ה) "לחיו כערוגת הבשם"? אם משים אדם עצמו כערוגה זו שהכל דשין בה וכבשם זה שהכל מתבשמן בו - תלמודו מתקיים בידו, ואם לאו - אין תלמודו מתקיים בידו...)
1. מה ראה הדרשן להוציא את המלה "במדבר" מטמעותה?
 2. מהי כונת המדרש?

- ג. כ. שאו את ראש כל עדת בני ישראל.
לדעת כל המפרשים נמנו כאן שנית. הבא ראיה לדעתם זו, שכבר נמנו ראשונה לפני הקמת המיטכן?
- ד. כ. שאו את ראש כל עדת בני ישראל... לגוללתם.
רש"י ד"ה לגוללתם.
רמב"ן ד"ה תפקדו אותם עד "ואדוני המלך למה חפץ" (והשוה דבריו חמות ל' ב' ד"ה כי תשא החל מן "והנראה אלי כי לא הצדיק...". עד "חטאתי מאד אסר עשיתי...".
- אברבנאל בפרוטו ליסמאל ב' כ"ד מתנגד לדעת רש"י כאן; ומה שפירש רש"י (במדבר א' ב') שנמנו אז על ידי שקלים - כבודו במקומו מונח - אינו אמיתי בפירוש הכתובים, כי המה יעידון יגידון שלא נמנו ישראל על ידי שקלים, כי אם לגוללתם.
1. מה הכריח את רש"י להוסיף את דבריו לפסוקנו?
 2. האם מסכים הרמב"ן אתו בפרוט הסגין הזה?
 3. התוכל להביא עדויות מן הכתובים בפרשתנו לדעת אברבנאל?

- ה. רמב"ן המקומות המסומנים בסאלה ד.
סמאל ב' כ"ד: היה החטא בשודד משיח אלוסי יעקב ונעים זמירות ישראל שם בשר זרועו בבטחו על רב עמו, ולא היה ראוי שישים בבטחו כרב עם הדרת מלך, כי אם בה' לבדו שאין מעצור בידו להוסיף כרב או במעט.
- אברבנאל שם: אומר אני שלא היה גדל החטא מצד עצמו כי אם כפי החוסא ומעלתו, כי דוד שבטבעו היה שפל רוח, כמו שאמר (תהלים ע"א) "כך ה' ולא רמו עיני" והיה נשען באלוקיו, כמו שאמר (תהלים ע"א) "כך ה' חסיתי ובה' בטחתי" ואמר (שם קי"ח) "שוב לחסות בה' מבטח באדם", ומאשר שמש בטלמות גדול ודבקות נמרץ שבעים שנה ולבסוף נעשה גבה עינים ורחב לבב ויבטח ברב עמו ויתפלל במתת סקו, בצואתו את יואב שימנה את העם להתגאות בה על אויביו, לכן היה ראוי לענש גדול...)
1. במה נוטה הרמב"ן למקומנו מן הפירוש הרגיל בפרוטו את חטא דוד במנותו את ישראל?
 2. מה היה חטא דוד לפי רלב"ג ואברבנאל?
 3. מה המריצם לנסות מן הפירוש הרגיל?

- ו. ג. כל יוצאי צבא.
רמב"ן ב' ד"ה שאו את ראש כל עדת בני ישראל החל מן "אבל יתכן שיהיה פירוש" עד "והלשון שכתב רש"י".
- במה שונה פירושו של הבטוי הנ"ל מן הפירוש הרגיל?

יש לסלח: תשובות (וגם שאלות) לד"ר נ. ליבוביץ, ירושלים, קרית משה.